

OBSAHOVÉ VĚTY ŽÁDACÍ

Věty s *ut/ne*; konjunktiv beze spojky

1. Přeložte do češtiny

1. Ego verum amo: verum volo dici mihi: mendacem odi. (Plaut. *Most.* 181)
2. Is M. Messala [et P.] M. Pisone consulibus regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit et civitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent... (Caes. *Gall.* 1, 2, 1)
3. „Impetrabis,“ inquis, „a Caesare, ut tibi abesse liceat et esse otioso.“ (Cic. *Att.* 9, 2a, 1)
4. In reliquum deinde senatus consulto cautum est, ne qua Bacchanalia Romae neu in Italia essent. (Liv. 39, 18, 8)
5. Per fortunas tuas, Cicero, per liberos te oro et obsecro, ne quid gravius de salute et incolumitate tua consulas. (Cael. *Cic. fam.* 8, 16, 1)
6. Quintum, fratrem meum, fac diligas. (Cic. *Att.* 3, 13, 2)
7. Haec tibi nota esse volui; quae cave ne te perturbent et impediunt valetudinem tuam. (Cic. *fam.* 16, 12, 5)
8. Nam in quem cadit aegritudo, in eundem metum cadere necesse est (est enim metus futurae aegritudinis sollicita expectatio). (Cic. *Tusc.* 5, 18, 52)
9. Eam rem tibi volo bene et feliciter evenire; quod ita fore confido fretus et industria et prudentia tua. (Cic. *fam.* 12, 19, 1)
10. Sunt enim omnes, qui in populum vitae necisque potestatem habent, tyranni, sed se Iovis optimi nomine malunt reges vocari. (Cic. *rep.* 3, 23)
11. Etenim qui se metui volent, a quibus metuentur, eosdem metuunt ipsi, necesse est. (Cic. *off.* 2, 7, 24)
12. Maxima sum laetitia adfectus, cum audivi consulem te factum esse, eumque honorem tibi deos fortunare volo atque a te pro tua parentisque tui dignitate administrari. (Cic. *fam.* 15, 7, 1)
13. Isdemque temporibus cavendum est, ne assentatoribus patefaciamus aures neve adulari nos sinamus, in quo falli facile est. (Cic. *off.* 1, 26, 91)

14. Verum ego hoc, quod iam pridem factum esse oportuit, certa de causa nondum adducor, ut faciam. (Cic. *Catil.* 1, 5)
15. Saepe etiam salse, quae fieri non possunt, optantur, ut M. Lepidus, cum ceteris se in campo exercentibus ipse in herba recubisset: „Vellem hoc esset,“ inquit, „laborare.“ (Cic. *de orat.* 2, 287)
16. Nec vero (id enim diligenter intellegi volo) superstitione tollenda religio tollitur. (Cic. *div.* 2, 148)
17. Non me haec movent; quae perspicue falsa sunt; etenim eos una cenasse dixit, qui aut absunt aut quibus necesse est idem dicere. (Cic. *Cael.* 26)

2. Uvedte, jaké konstrukce můžete použít pro překlad následujících vět. Věty přeložte.

1. Chci, aby mi bylo odpuštěno, ale sám ostatním neodpouštím.
2. Snadno mě přesvědčil, abych začal lépe večeřet.
3. Starej se, abys byl zdrav, měl nás rád a přesvědčil se, že jsi námi bratrsky milován.
4. Je dovoleno, abys to udělal. Nikdo to nezakazuje.
5. Nechtěl bych, aby sis myslel, že žertuji.
6. Pomponia přikázala, aby mi bylo oznámeno, že budeš v červenci v Římě.
7. Zajisté nikomu není dovoleno dopouštět se špatností.
8. Chtěl jsem, aby Catilina zahynul.
9. Je třeba, aby se to stalo.
10. Budu tě prosit, abys nic kvůli mně nedělal proti své vůli.
11. Chci ho přivolat.
12. Quinctius je požádal, aby poslali legáty na sněm.
13. Je-li to tak, je nutné, aby sem přišel.
14. Chci, aby se ti splnilo to, co si přeješ.
15. Musíme nutně pokládat za nepřátele ty, kteří opustili konzula.

začít	incipiō, ere, cēpī, ceptum
večeřet	cēnō, āre, āvī, ātum
být zdrav	valeō, ēre, uī, -, valitūrus
bratrsky	frāternē
zakazovat, bránit	prohibeō, ēre, uī, itum
žertovat	iocor, āri, ātus sum
dopouštět se špatností, proviňovat se	peccō, āre, āvī, ātum
kvůli mně	meā causā
proti své vůli	invītus, a, um

sněm	concilium, iī, n.
▪ poslat na sněm	▪ ad concilium mittere
sem	hūc
splnit se	ēveniō, ire, vēnī, ventum
přát si	optō, āre, āvī, ātum
pokládat, považovat	iūdicō, āre, āvī, ātum
opustit	renlinquō, ere, reliquī, relictum

3. Rozlište prostý infinitiv a akuzativ s infinitivem. U infinitivních i konjunktivních vět uveďte, zda mohou vyjadřovat nespílitelné přání, lítost apod.

1. Sed mehercules, extra iocum, homo bellus est; **vellem** eum tecum **abduxisses**. (Cic. *fam.* 7, 16, 2)
2. Invitus invito cum cartam protulisset traderetque, exclamasti: „**Vellem** litteras **nescirem**.“ (Sen. *Clem.* 2, 1, 2)
3. Vera **volo loqui** te, nolo adsentari mihi. (Plaut. *Amph.* 751)
4. **Vellem** di immortales **fecissent**, patres conscripti, ut vivo potius Ser. Sulpicio gratias ageremus quam honores mortuo quaereremus. (Cic. *Phil.* 9, 1)
5. Non equidem plane despero ista esse vera, sed nescio et **discere** a te **volo**. (Cic. *div.* 2, 48)
6. Tu **vellem** ego vel **cuperem adesses**; nec mihi consilium nec consolatio deesset. (Cic. *Att.* 2, 18, 4)
7. Sed hoc **ignoscant** di immortales **velim** et populo Romano, qui id non probat, et huic ordini, qui decrevit invitus. (Cic. *Phil.* 1, 13)
8. Nulla in re iam te festinare **volo**. (Cic. *Att.* 16, 4, 3)
9. Hoc **volo scire** te: perditus sum miser. (Plaut. *Curc.* 133)
10. Nam neque **deesse** neque **superesse** rei publicae **volo**. (Poll. *Cic. fam.* 10, 33, 5)
11. Illa [sc. natura] ventrem non **delectari vult**, sed **impleri**. (Sen. *epist.* 119, 3)
12. Nihil dico de sortitione vestra; tantum te **suspitari volo**, nihil in ea re per collegam meum me insciente esse factum. (Cic. *fam.* 5, 2, 3)

4. Uveďte, v kterých případech se může jednat o vyjádření jistotní modality

1. Sed is quoque mutato consilio quibusdam de causis, quas **commemorari necesse** non **est**, eo loco excesserat. (Caes. *civ.* 3, 66, 7)
2. Iudicia displicent aut nulla sunt, vis **dominetur necesse est**. (Cic. *Sest.* 92)
3. Innumerabilia dici possunt in hanc sententiam, sed **non necesse est**. (Cic. *fin.* 3, 11, 38)
4. Tu ad me velim [sc. scribas] bonorum sermones; Romae frequentes esse dicuntur. Scio equidem te in publicum non prodire, sed tamen **audire te necesse est**. (Cic. *Att.* 8, 11, 7)

5. Vim volumus extingui, ius **valeat necesse est**, id est iudicia, quibus omne ius continetur. (Cic. *Sest.* 92)
6. Quod si mundi partes natura administrantur, **necesse est** mundum ipsum natura **administrari**. (Cic. *nat. deor.* 2, 86)
7. **Uri posse** flamma ligneam materiam **necesse est**. (Cic. *inv.* 2, 57)
8. Sed ad rem redeamus; de hominibus **dici non necesse est**. (Cic. *fin.* 1, 20, 65)
9. Et ego: de me, inquam, **dicere nihil est necesse**; de Servio autem et tu probe dicis et ego dicam quod sentio. (Cic. *Brut.* 151)
10. Quid enim horum se negat fecisse? Illud videlicet unum, quod **necesse est** pecuniam **accepisse**. (Cic. *Verr.* II 2, 80)
11. Multos tibi commendavi et **commendem necesse est**. (Cic. *Brut.* 1, 8, 1)
12. Marcus: Lege autem carens civitas est ne ob id ipsum habenda nullo loco?
Quintus: Dici aliter non potest.
Marcus: **Necesse est** igitur legem **haberi** in rebus optimis. (Cic. *leg.* 2, 12)

5. Dejte sloveso do správného tvaru

1. Qua re cura, ut te quam primum (*videre; nos*) _____ . (Cic. *Att.* 1, 18, 8)
2. Nam cum pecunia publica, quae ex metallis redibat, largitione magistratuum quotannis (*interire*) _____, ille (*pesuadere*) _____ populo, ut ea pecunia classis centum navium aedificaretur. (Nep. *Them.* 2, 2)
3. ...cave (*putare; tu*) _____ quicumque esse verius. (Cic. *fin.* 2, 22, 71)
4. Ubiis imperat, ut pecora (*deducere*) _____ suaque omnia ex agris in oppida (*conferre*) _____, sperans barbaros atque imperitos homines inopia cibariorum adductos ad iniquam pugnandi condicionem (*posse*) _____ deduci. (Caes. *Gall.* 6, 10, 2)
5. Hoc tu meum consilium (*laudare; tu*) _____ necesse est; mutari enim non potest. (Cic. *fam.* 2, 15, 4)
6. Aderat in senatu Verres, pater istius, et flens unum quemque senatorum rogabat, ut filio suo (*parcere*) _____, neque tamen multum proficiebat. (Cic. *Verr.* II 2, 95)
7. Interim accepimus tuas litteras Canusio a. d. X Kal. Mart. datas, quibus nos (*hortari; tu*) _____, ut celerius Brundisium veniamus. (Cic. *Att.* 8, 11D, 4)
8. Itaque tum illos (*exire*) _____ iussit. (Cic. *nat. deor.* 2, 11)
9. Omnia volo a me et (*postulare; tu*) _____ et (*expectare; tu*) _____ . (Cic. *fam.* 3, 10, 1)

6. Vyberte správnou možnost nebo správné možnosti. Je-li více možností, vysvětlete.

1. Num tu, qui omnes salvos vis, Catilinam salvum (*esse, esset, sit*) voluisti? (Cic. *Phil.* 8, 15)
2. Constituit igitur, ut ludi absente se (*fiant, fierent*) suo nomine. (Cic. *Att.* 15, 11, 2)
3. Praetor aequus et sapiens (*dimittere, dimitti, dimittatur, dimittat*) iubet senatum. (Cic. *Verr.* II 4, 146)
4. Nos a consulibus Capuam venire (*iussi sumus, iussimus, iubemus, iussit, iussum est, iubetur*) ad Non. Febr., Capua profectus sum Formias a. d. III Kal.; eodem die, cum Calibus tuas litteras hora fere nona (*acciperem, acceperem*), has statim dedi. (Cic. *Att.* 7, 16, 2)
5. Ego equites ex Cypro decedere (*iussi, iubentur, iubent, iussi sunt*). (Cic. *Att.* 5, 21, 10)
6. Attius ad Antonium deductus petit, ut ad Caesarem (*mittatur, mitteretur*). (Caes. *civ.* 1, 18, 3)
7. „Frumentum,“ inquit, „me abs te (*emere, emi, ematur, emeretur*) oportet.“ (Cic. *Verr.* II 3, 196)
8. Sic loquere, sic vive; vide, (*ne, ut*) te ulla res deprimat. (Sen. *epist.* 10, 4)
9. Sic innocentissimi hominis fortunas, praestantissimi imperatoris factum (*condemnare, condemnari, condemnentur, condemnes, condemnarem*) volunt. (Cic. *Balb.* 6)
10. Similem te illis (*facias, fieri*) oportet. (Sen. *epist.* 29, 11)
11. Caesar ex castris equitatum (*educit, educi, educere, educat*) iubet proeliumque equestre committit. (Caes. *Gall.* 7, 13, 1)
12. Fac (*ut, o, ut non*) provinciam retineas in potestate rei publicae. (Cic. *fam.* 12, 22a, 2)
13. Ibo intro atque adulescenti dicam, nostro erili filio, ne hinc foras exambulet (*et ne, neve, et non*) obviam veniat seni. (Plaut. *Epid.* 164)

7. Najděte, které věty NEJSOU obsahovými větami žádacími

1. Petunt atque orant, **ut** sibi parcat, **ne** communi odio Germanorum innocentes pro nocentibus poenas pendant. (Caes. *Gall.* 6, 9, 3)
2. Rectius vivat oportet, **ut** beatius vivat: si rectius non potest, **ne** beatius quidem. (Sen. *epist.* 92, 24)
3. Nullo modo licebit, **quod** tum et tibi licuit et multis. (Cic. *Att.* 14, 22, 2)
4. Mentis enim hominum audacissimorum sceleratae ac nefariae **ne** vobis nocere possent, ego providi, **ne** mihi noceant, vestrum est providere. (Cic. *Catil.* 3, 27)
5. Et hortaris me, **ut** historias scribam, **ut** colligam tanta eorum scelera, a quibus etiam nunc obsidemur! (Cic. *Att.* 14, 14, 5)

6. Sub vesperum Caesar portas claudi militesque ex oppido **exire** iussit, **ne** quam noctu oppidani a militibus iniuriam acciperent. (Caes. *Gall.* 2, 33, 1)
7. Facile est **accusare** luxuriam. (Cic. *Cael.* 29)
8. Sed re nova perturbatus maioribus itineribus Apolloniam petere coepit, **ne** Caesar orae maritimae civitates occuparet. (Caes. *civ.* 3, 11, 2)
9. Itaque ab Habito petiverunt, **ut** eam causam susciperet publiceque defenderet. (Cic. *Cluent.* 43)
10. Deinde accusatorem firmum verumque **esse** oportet. (Cic. *div.* 29)
11. **Emas** non quod opus est, sed **quod** necesse est; quod non opus est, asse carum est. (Cato *ad fil. frg.* 10)
12. Eo factum est, **ut** ad te Lupus sine meis litteris rediret,... (Cic. *fam.* 11, 5, 1)
13. Te **imitere** oportet, tecum ipse **certes**. (Cic. *fam.* 9, 14, 6)
14. Cum igitur praecipitur, **ut** nobismet ipsis imperemus, hoc praecipitur, **ut** ratio coërceat temeritatem. (Cic. *Tusc.* 2, 21, 47)

Věty obavné

1. **Přeložte do češtiny pomocí spojek „aby (ne)“ i „že (ne)“.** Zdůvodněte použití konjunktivu ve větách vedlejších.
  1. Sed metuo, ne idem cantent, quod priores. (Plaut. *Bacch.* 985)
  2. Nam ne eius [sc. Dumnorigis] supplicio Diviciaci animum offenderet, verebatur. (Caes. *Gall.* 1, 19, 2)
  3. Itaque non metuit, ne confundere omnia videatur et incerta reddere. (Cic. *ac.* 1, 110)
  4. Qui autem diffidet perpetuitati bonorum suorum, timeat necesse est, ne aliquando amissis illis sit miser. (Cic. *fin.* 2, 27, 86)
  5. Nonne ipsam domum metuet, ne quam vocem eiciat, non parietes conscios, non noctem illam funestam ac luctuosam perhorrescet? (Cic. *Cael.* 60)
  6. Nunc vereor, ne non modo non prosint, verum etiam aliquid obsint. (Cic. *Flacc.* 103)
  7. Mi frater, mi frater, mi frater, tune id veritus es, ne ego iracundia aliqua adductus pueros ad te sine litteris miserim aut etiam ne te videre noluerim? (Cic. *ad Q. fr.* 1, 3, 1)
  8. Tibi ad me venire, ut ostendis, vide, ne non sit facile. (Cic. *Att.* 12, 18, 4)

9. Vereor, ne a te rursus dissentiam. (Cic. *leg.* 3, 33)
10. Nunc timeo, ne tibi nihil praeter lacrimas queam reddere, quas tu in meis acerbitatibus plurimas effudisti. (Cic. *Planc.* 101)
11. Cur igitur eos manumisit? Metuebat scilicet, ne indicaretur, ne dolorem perferre non possent, ne tormentis cogereantur occisum esse a servis Milonis in Appia via P. Clodium confiteri. (Cic. *Mil.* 57)
12. Omnis (= omnes) labores te excipere video; timeo, ut sustineas, sed video in te esse omnia. (Cic. *Att.* 14, 2, 3)

2. Přeložte do latiny

1. Bojím se, že toho nedosáhnu.
2. Bojí se, abys ho neopustil.
3. Báł jsem se, že bude třeba ho povolat.
4. Bylo nebezpečí, že obyvatelé Rhodu budou pohrdat Římány.
5. Nebojím se, že uděláš něco nesměle nebo hloupě, jestliže budeš hájit to, co budeš pokládat za správné.
6. Obávám se, že není hluchá a že to slyšela.
7. To, co udělali, jsem raději chtěl přejít mlčením, ale bojím se, že to není možné.
8. Jestliže bude dovoleno, aby byli zvoleni dva patriciové, bojím se, že nezvolíte žádného plebejce.
9. Báł ses, že se bude zdát, že jsi byl při pomstě (*tj. při mstění*) příliš svévolný.
10. Nebojím se, že jsem v lásce překročil míru.
11. Bojím se, že v Římě jsou od (*ex +abl.*) červnových kalend velké nepokoje.

dosáhnout (něčeho)	impetrō, āre, āvī, ātum +ak.
opustit	dēserō, ere, seruī, sertum
povolat	arcessō, ere, ivī, itum
obyvatelé Rhodu	Rhodiī, ōrum, m.
pohrdat (někým)	contemnō, ere, temp̄sī, temptum +ak.
nesměle, bojácně	timidē
bránit	dēfendō, ere, fendī, fēsum
hluchý	surdus, a, um
mlčení	silentium, iī, n.
prejít	trānseō, ire, iī, itum
▪ přejít mlčením	▪ silentiō trānsire

být možné, být dovoleno	licet, ěre, licuit / licitum est
patricij	patricius, ii, m.
plebejec	plēbēius, i, m.
svévolný	liber, era, erum
mstít se	ulcīscor, i, ultus sum
míra	modus, i, m.
překročit	excēdō, ere, cessī, cessum
nepokoj	tumultus, ūs, m.

3. Doplňte spojku, další nutná slova a správné tvary podle překladu

- Non timeo, (že) _____, quas manus piratae (*solvere; rozvázali*) _____, iudices alligent. (Sen. *contr.* 1, 7)
- Atque illud Trebatius (*dicere; že řekl*) _____ tibi narrabat; tu autem veritus es fortasse, (že) _____ ego invitus (*audire; uslyším*) _____. (Cic. *Att.* 13, 23, 3)
- Libentissime legi tuas litteras, in quibus iucundissimum mihi fuit, (že) _____ (*cognoscere; jsem poznal*) _____ meas tibi redditas esse. Non enim dubitabam, (že) _____ eas libenter (*legere; přečteš*) _____; verebar, (že ne) _____ redderentur. (Cic. *fam.* 12, 19, 1)
- Vereor, ne, haec qui non viderunt, omnia me nimis augere atque ornare (*arbitrari; aby se nedomnívali*) _____. (Cic. *Verr.* II 4, 124)
- Queritur, (že) _____ illum potius cogitare de matrimonio fili quam de periculo (*velle; jsem chtěl*) _____. (Sen. *contr.* 2, 3, 20)
- Sed tamen, cum (*appropinquare; že se blíží*) _____ tuus adventus putaretur et iam ex Asia Romam versus (*proficisci; že jsi odešel*) _____ constaret, magnitudo rei fecit, (*vereri; že jsme se nebáli*) _____, ne nimis cito [litteras] mitteremus... (Cic. *fam.* 2, 6, 1)
- Metuo, ne de hac re quippiam (*inaudire; doslechl se*) _____. (Plaut. *Mostell.* 542)
- Vitam in peregrinatione exigentibus hoc evenit, (že) _____ multa hospitia habeant, nullas amicitias. (Sen. *epist.* 2, 2)
- Patrem tuum plurimi feci meque ille mirifice et coluit et amavit, nec mehercule umquam mihi dubium fuit, (že) _____ a te (*diligere; jsem milován*) _____; ego quidem id facere non destiti. (Cic. *Att.* 16, 16D)
- Veretur autem, (že ne) _____ liceat tenere hereditatem... (Cic. *Att.* 13, 48, 1)

4. Vyberte správnou možnost nebo správné možnosti

- Non fuit Iuppiter metuendus, ne iratus (*noceat, noceret*), qui neque (*irascere, irasci, iratus*) solet nec nocere. (Cic. *off.* 3, 29, 104)

2. Quod enim tu afuisti, vereor (*ut, ne, ne non*) satis diligenter (*ageretur, actum sit, actum est, agatur, actum esset, agetur*) in senatu de litteris meis. (Cic. Att. 6, 4, 2)
3. An veri simile est (*quin, ut, quod, ne non, ne*) civis Romanus aut homo liber quisquam cum gladio in forum descenderit ante lucem ...? (Cic. Sest. 78)
4. Hoc enim superioribus diebus timens Caesar, ne navibus nostri (*circumvenirentur, circumveniantur*), duplicem eo loco fecerat vallum, ... (Caes. civ. 3, 63, 2)
5. „Quando denique nihil ages?“ Tum illud addidi: „Mihi enim liber (*est, sit, esse, esset*) non videtur, qui non aliquando nihil agit.“ (Cic. de orat. 2, 24)
6. Quis enim hoc timeret, (*ut, ne, ne non, quod, ut non*) neque acciderat antea nec videbatur natura ferre, ut accidere posset? (Cic. Att. 13, 10, 1)
7. At periculum est, (*quod, ne, ut non*) opprimamur. (Cic. Phil. 13, 16, 161)
8. Nonne verendum est igitur, si est ita, ut dicis, ne philosophiam falsa gloria (*exornas, exornes, exornavisti, exornaveris, exornares*)? (Cic. Tusc. 2, 5, 12)
9. An (*veremur, dubitamus, tantum abest, videmus*), quin nefario facinore admissio Romani iam ad nos interficiendos concurrant? (Caes. Gall. 7, 38, 7)

5. Vyberte všechna správná tvrzení

1. Si enim taceo, vel maximam partem relinquo; sin⁷⁶ autem dico, vereor, ne non ille solus, id quod ad me nihil attinet, sed alii quoque plures laesos se esse putent. (Cic. S. Rosc. 124)
  - Věta začínající na *ne non* je věta obavná.
  - *Ne non* má význam „aby“ nebo „že ne“.
  - Věta uvozená *quod* je věta příčinná, *quod* znamená „protože“.
2. Sapiensne non timeat, ne patria deleatur, non doleat, si deleta sit? (Cic. ac. 1, 135)
  - Konjunktiv *doleat* patří do věty obavné a je souřadně spojen s *deleatur*.
  - *Deleatur* je ve tvaru konjunktivu prézentu, protože konjunktiv prézentu *timeat* má platnost času hlavního.
  - Záporka *non* je u *timeat* proto, že se jedná o potenciální konjunktiv.
  - Záporka *non* je u *timeat* proto, že vyjadřuje slovní zápor ve větě účelové.
3. Accepi enim a te litteras, quibus videris vereri, ut epistulas illas acceperim. (Cic. Att. 11, 22, 1)
  - Konjunktiv *acceperim* vyjadřuje předčasnost.
  - O čase konjunktivu *acceperim* rozhoduje infinitiv *vereri*.
  - O čase konjunktivu *acceperim* rozhoduje tvar *videris*.

76 *sin* „jestliže však“

- V obavné větě je použit minulý konjunktiv, protože ve větě hlavní je minulý čas *accepi*.
4. Sed tamen non vereor, ne quis audeat dicere ullius in Sicilia quaesturam aut clario-rem aut gratiorem [sc. quam meam quaesturam] fuisse. (Cic. *Planc.* 64)
    - Cicero touto větou sděluje, že někteří lidé budou mít pochybnosti, zda byl nejlepším kvestorem.
    - Cicero touto větou sděluje, že má obavu, že lidé budou někoho pokládat za lepšího kvestora, než byl on.
    - Cicero touto větou sděluje, že si jistě nikdo netroufne pokládat někoho za lepšího kvestora, než byl on.
    - Cicero touto větou sděluje, že má obavu o svobodu projevu a obává se, že se nikdo neodváží vystoupit proti němu s kritikou.
  5. Et voluptas nocet nimia: in virtute non est verendum, ne quid nimium sit, quia in ipsa est modus; non est bonum, quod magnitudine laborat sua. (Sen. *dial.* 7, 13, 5)
    - Seneca si myslí, že ctnost se nikdy nemůže přehnat.
    - Seneca tvrdí, že uměřenost je součástí ctnosti.
    - Seneca si myslí, že rozkoš je vždy škodlivá.
    - Seneca si myslí, že rozkoš je škodlivá pouze tehdy, je-li jí příliš mnoho.
    - Seneca tvrdí, že uměřenost musí být nejen v rozkoši, ale i ve všech ostatních věcech.
  6. Non enim iam metuo, ne tu illi suscenseas, illud vereor, ne tibi illum suscensere aliquid suspicere. (Cic. *Deiot.* 35)
    - Tvar *suscensere* je variantní tvar konjunktivu přítomného pro 2. os. sg.
    - Tvar *susplicere* je variantní tvar konjunktivu přítomného pro 2. os. sg.
    - Tvar *susplicere* je variantní tvar konjunktivu imperfekta pro 2. os. sg.
    - Tvar *susplicere* je infinitiv.
    - Tvar *suscensere* je infinitiv.
- 6. Najděte věty, které jsou svým významem blízké větám obavným**
1. ...vide, ne istud amplius facias, nunc tibi ignosco. (Sen. *dial.* 5, 36, 3)
  2. Vide igitur, ne ulla sit divinatio. (Cic. *div.* 2, 12)
  3. Vide, quaeso, ne quid temere fiat. (Cic. *Att.* 15, 19, 1)
  4. At vide, ne titubes. (Plaut. *Pseud.* 942)
  5. Sed vide, ne hoc, Scaevola, totum sit a me. (Cic. *de orat.* 1, 55)
  6. Vide igitur, ne non debeas verbis nostris uti, sententiis tuis. (Cic. *fin.* 2, 24, 77)

Věty zabraňovací, opakování vět oznamovacích a žádacích

1. Přeložte do češtiny

1. Non me impediēt privatae offēnsiones, quominus pro rei publicae salute etiam cum inimicissimo consentiam. (Planc. *Cic. fam.* 10, 11, 3)
2. Neque me impediēt cuiusquam iniquitas, quominus vobis fretus vestrum ius beneficiumque defendam,... (Cic. *Manil.* 58)
3. Idem enim te impediēt, quominus mecum esses, quod nunc etiam impedit. (Cic. *Att.* 12, 16, 7)
4. Non tempero mihi, quominus omnis (= omnes) nostrorum etiam ineptias proferam. (Sen. *nat.* 4b, 6, 1)
5. Rex quoque in periculo fuit; nam ruente saucio equo praeceps ad terram datus haud multum afuit, quin iacens opprimeretur. (Liv. 31, 37, 9)
6. Recreatus dein legatus ex volneribus tribunus militum in vincla coniectos, dein verberibus adfectos servilibusque omnibus suppliciis cruciatos occidit, mortuos deinde prohibuit sepeliri. (Liv. 29, 18, 14)
7. Prorsus nihil abest, quin sim miserrimus. (Cic. *Att.* 11, 15, 3)
8. Quid igitur? Daturus es huic crimini, quod et potuisti prohibere, ne fieret, et debuisti, an totum id relinques? (Cic. *div. in Caec.* 33)
9. Quid de Pansa et Hirtio loquar? Caesar, singulari pietate adulescens, poteritne se tenere, quin D. Bruti sanguine poenas patrias persequatur? (Cic. *Phil.* 13, 46)
10. Haec ad te die natali meo scripsi; quo utinam susceptus non essem, aut ne quid ex eadem matre postea natum esset! Plura scribere fletu prohibeor. (Cic. *Att.* 11, 9, 3)

2. Přeložte do latiny

1. Zármutek mi brání, soudcové, abych řekl více o jeho neštěstí.
2. Zabránil jsi tomu, aby jednotky uprchlých otroků mohly přejít z Itálie na Sicílii.
3. Dosud bránila ve vedení války zima.
4. Nejen moje slzy, ale i tvoje a vaše, soudcové, mi brání říct více.
5. Sotva se udržím, abych ti nepřikázal zůstat.
6. Papiriův zákon zakazuje zasvěcovat chrámy bez rozkazu lidu.
7. Máme ve zvyku říkat to, co si myslíme, a nemůžeme zabránit tomu, aby s námi jiní lidé nesouhlasili.

8. Pompeius ho přerušil a zabránil mu říct více.
9. Naši předkové zakazovali, aby se v senátu po (*post +ak.*) desáté hodině podávala nová zpráva.

zármutek	dolor, ōris, m. animī
neštěstí, utrpení, bída	miseria, ae, f.
jednotky	cōpiae, ārum, f.
uprchlý otrok	fugitīvus, ī, m.
přejít	trānseō, ire, ii, itum
zima	hiems, emis, f.
dosud	adhūc
slza	lacrima, ae, f.
udržet, zadržet, potlačit	reprimō, ere, pressī, pressum
▪ udržet se	▪ reprimī
zůstat	maneō, ēre, mānsī, sum
Papiriův zákon	lĕx, lĕgis, f. Papīria
chrám	aedēs / aedis, is, f.
zasvěcovat	cōnsecrō, āre, āvī, ātum
bez rozkazu	iniussū
lid	plēbs, plēbis, f.
nesouhlasit (s někým)	dissentiō, ire, sēnsī, sēnsū ā / cum +abl.
přerušit (někoho), skočit do řeči (někomu)	interpellō, āre, āvī, ātum +ak.
předkové	maiōrēs, um, m.
zpráva, podání zprávy (v senátu)	relātiō, ōnis, f.
podávat zprávu	relātiōnem faciō, ere, fēcī, factum

3. Přeložte krátké věty

1. Brání mi číst tyto knihy.
2. Bylo mi zakázáno číst tyto knihy.
3. Bylo mi zabráněno, abych ti to řekl.
4. Nezabrániš mi odejít.
5. Stává se, že diktátoři zakazují číst některé knihy.
6. Raduji se, že brzy přijdeš.
7. Byli obviněni, že prý odnesli všechny sochy.
8. Zdá se mi, že bylo vykonáno mnoho dobrých věcí.
9. Bojíme se, že se mu stalo něco zlého.
10. Nemohl se zdržet, aby to všem neřekl.
11. Zbývá, abych vysvětlil příčinu svého návratu.

12. Chci, abyste mi vždycky všechno řekli.
13. Nebráníme ti, abys za ním chodil.
14. Není nutné, aby ses ujímal (*suscipere*) všech věcí.
15. Báł se, že nepřijde včas.
16. Stalo se velmi vhod, že jste s ním mluvili.
17. Pochybuješ snad, že toho dosáhnu?
18. Je zjevné, že potřebují pomoc.
19. Těžce nese, že ho zradili jeho přátelé.
20. Nechtěli bychom žít v jiném městě.
21. Prosí nás, abychom za ním hned přišli.
22. Caesar ustanovil, že je třeba přejít přes řeku.
23. Caesar ustanovil, aby k němu byla poslána rukojmí.

4. Doplňte spojku tak, aby věta dávala smysl

1. Cuius [sc. aeris alieni] noscendi gratia Sp. Servilius Priscus Q. Cloelius Siculus censores facti, _____ rem agerent, bello impediti sunt. (Liv. 6, 31, 2)
2. Hac fugientium multitudine ac turba portae castrorum occupantur atque iter impeditur pluresque in eo loco sine vulnere quam in proelio aut fuga intereunt neque multum afuit, _____ etiam castris expellerentur... (Caes. *civ.* 2, 35, 3)
3. Id enim periculum est, _____ sacrum montem, sicut quondam irata plebs, aut Aventinum capiant! (Liv. 34, 7, 14)
4. Cura, _____ valeas. (Cic. *Att.* 2, 23, 3)
5. Incidit per id tempus, _____ tempestates ad navigandum idoneas non haberet. (Bell. Afr. 1, 3)
6. Sed saevissime a nonnullis optimatibus reprehendebatur, _____ parum odisse malos cives videretur. (Nep. *Att.* 9, 7)
7. Quorum [sc. philosophorum] si nemo verum vidit de natura deorum, verendum est, _____ nulla sit omnino. (Cic. *nat. deor.* 1, 94)
8. Sed tamen tantum abest, _____ scribi contra nos nolimus, _____ id etiam maxime optemus. (Cic. *Tusc.* 2, 2, 4)
9. ...neque te deterreo, _____ id disputes scribasque ad me quam saepissime. (Cic. *Att.* 11, 8, 1)
10. Sed dubium non est, _____ haec disciplina et ars augurum evanuerit iam et vetustate et neglegentia. (Cic. *leg.* 2, 33)

11. Quocirca si sapientiam meam admirari soletis (quae utinam digna esset opinione vestra nostroque cognomine!), in hoc sumus sapientes, _____ naturam optumam ducem tamquam deum sequimur eique paremus. (Cic. *Cato* 5)

5. Doplňte podle překladu (je-li to nutné, doplňte spojku, zápornku, zájmeno apod.)

1. Militum deinde virtutem conlaudavit (že) ____ eos non eruptio hostium, non altitudo moenium, non inexplorata stagni vada, non castellum in alto tumulo situm, non munitissima arx (*detertere; prý je neodradila*) _____, quominus (*transcendere; aby překonali*) _____ omnia et (*perrumpere; aby prorazili*) _____ . (Liv. 26, 48, 4)
2. Sed haec minima est ex iis iniuriis, quas accepi; de quibus ad te dolore et lacrimis (*prohibere, scribere; je mi bráněno psát*) _____. (Cic. *Att.* 11, 2, 2)
3. Non possum dissimulare iudices: timeo, ne C. Verres propter hanc eximiam virtutem in re militari omnia, quae fecit, impune (*facere; udělal*) _____. (Cic. *Verr.* II 5, 3)
4. Negavit se triumphi cupidum umquam (*esse; že nebyl*) _____. (Cic. *Pis.* 56)
5. Neque enim erat cuiquam dubium, (že) ____ illa (*dicere; řekl*) _____. (Cic. *div. in Caec.* 56)
6. ...sin homo amens diripiendam urbem daturus est, vereor, (že ne) _____ Dola-bella ipse satis nobis prodesse possit. (Cic. *fam.* 14, 14, 1)
7. Taumenitani, quorum est civitas foederata, homines quietissimi, qui maxime ab iniuriis nostrorum magistratum remoti consuerant esse praesidio foederis, hi tamen istius statuum (*evertere, dubitare; neváhali vyvrátit*) non _____. (Cic. *Verr.* II 2, 106)
8. Vetas caelo (*interesse; abych byl*) _____, id est iubes (*vivere; abych žil*) _____ capite demisso? (Sen. *epist.* 65, 20)
9. Sed de his satis, metuoque, (že) _____ tu nimium (*putare; myslíš si*) _____. (Cic. *Att.* 16, 6, 3)
10. At ille vobis audientibus cum fabris domum meam (*venire; že přijde*) _____ dixit. (Cic. *Phil.* 1, 12)

6. Dejte sloveso do správného tvaru

1. Te iusta causa impediri, quominus ad nos (*venire*) _____, video, idque mihi valde molestum est. (Cic. *Att.* 11, 17a, 3)
2. L. Furius et L. Aemilius currum triumphalem me (*conscendere*) _____ prohibent, coronam insignem capiti detrahunt. (Liv. 38, 47, 4)

3. In senatum venit, mandata exposuit, sententiam ne diceret, (*recusare*) _____... (Cic. *off.* 3, 27, 100)
  4. Huc accedebant XVIII onerariae naves, quae ex eo loco a milibus passuum octo tenebantur, quominus in eundem portum venire (*posse*) _____; has equitibus tribuit. (Caes. *Gall.* 4, 22, 4)
  5. Quod me rogas et hortaris, ut apud te in Epiro (*esse; ego*) _____, voluntas tua mihi valde grata est et minime nova. (Cic. *Att.* 3, 7, 1)
  6. Ne lustrum perficerent, mors (*prohibere*) _____ P. Furi. (Liv. 24, 43, 4)
  7. Non dubito, quin citius patrem (*imitari; ille*) _____ quam Platonem. (Sen. *dial.* 4, 21, 10)
- 7. Vyberte správnou možnost nebo správné možnosti**
1. Antea deterrere te, (*ut, ne, quominus, quin*) popularis (*sis, esses, esse*), non poteramus: exorare nunc, (*ut, ne, quominus, quin*) (*sis, esses, esse*) popularis, non possumus. (Cic. *Phil.* 8, 19)
  2. Consul inpeditus a tribunis plebis, ne quas paraverat copias, secum (*portaret, portet, portavisset, portaverit*), paucis diebus in Africam proficiscitur. (Sall. *Iug.* 39, 4)
  3. Nec vero Isocrati, (*quin, quominus, ne*) haberetur summus orator, offecit, quod infirmitate vocis, mollitia frontis, ne in publico diceret, (*impedit, impediēbat, impediēbatur, impedit, impediētur*). (Plin. *epist.* 6, 29, 6)
  4. Nec morati sunt (*ut, quin*) (*decurrant, decurrerent, decurrissent, decurrebant*), sicut imperatum erat, ad castra, ubi quinque milium armatorum non amplius relictum erat praesidium. (Liv. 40, 31, 8)
  5. Nulla deinde dubitatio fuit, (*ut, quin, ne, 0*) omnes tribus legem (*abrogant, abrogent, abrogare, abrogarent, abrogarant*). (Liv. 34, 8, 3)
  6. Si vis vacare animo, aut (*ut, 0*) pauper (*sis, esses, 0*) oportet aut pauperi similis. (Sen. *epist.* 17, 5)
  7. Si sua voluntate tot socios reliquit hostibus diripiendos, qui recusare potest, (*quin, ne, ut, 0*) et socii sibi consulant? (Liv. 32, 21, 15)
  8. Accepi tuas litteras, quibus intellexi te (*vereris, verearis, vereri, verere, veritum esse*), ne superiores mihi (*non, 0*) (*redditae sint, redditae essent, rederentur, reddantur*). (Cic. *fam.* 4, 15, 1)
  9. Quemcumque potuero, (*peccare, peccari, ne peccaret, ne peccetur, ne peccet*) prohibebo; multo magis amicum, et ne (*peccaret, peccet*) et ne in me potissimum (*peccaret, peccet*). (Sen. *benef.* 5, 22, 2)
  10. ...(*claudere, claudi, ut claudantur, ut claudant*) tabernas tota urbe iubet, vetat quemquam privatae quicquam rei (*agere, agi, ne agatur, ne agat*). (Liv. 3, 27, 2)

11. Forte ita evenit, (*quod, ut, ne, 0*) Potitii ad tempus praesto essent iisque exta apponerentur, Pinarii extis adesis ad ceteram venirent dapem. (Liv. 1, 7, 13)

8. Doplňte následující výrazy do vět

constat, defuturi, parere, prohibuerunt, quin, quod, quominus, tantum abest, ut, ve-reor, vetuit, videntur

1. Quis unquam consul senatum ipsius decretis _____ prohibuit, quis tyrannus miseros lugere _____? (Cic. *Sest.* 32)
2. Ego vero non facio: qui hoc dicunt, _____ mihi errare. (Sen. *epist.* 57, 7)
3. At _____, ne homines de me sequius loquantur. (Sen. *benef.* 6, 42, 2)
4. Sed diique et homines _____ redemptos vivere Romanos. (Liv. 5, 49, 1)
5. Nihil hac oratione eius patres conscripti deterriti sunt, _____ dicere ipsum iuberent... (Liv. 37, 52, 9)
6. Etruriam omnem adversus nos concitare voluerunt hodieque id moliantur; res repententes legatos nostros haud procul afruit, _____ violarent. (Liv. 5, 4, 13)
7. Pompeium nobis amicissimum _____ esse. (Cic. *Att.* 1, 12, 3)
8. Nostrae tamen causae non videntur homines _____. (Cic. *ad Q. fr.* 1, 2, 16)
9. Providentissime, domine, fecisti, _____ praecepisti Calpurnio Macro, clarissimo viro, _____ legionarium centurionem Byzantium mitteret. (Plin *epist.* 10, 77, 1)
10. Id autem _____ ab officio, ut nihil magis possit esse contrarium. (Cic. *off.* 1, 14, 43)

9. Přiřaďte věty k jednotlivým typům (všechny typy nemusí být zastoupeny)

oznamovací s quod, oznamovací s ut (non), oznamovací s quin, žádací s ut/ne, žádací beze spojky, obavná, zabraňovací, žádací s quin, akuzativ s infinitivem oznamovací, akuzativ s infinitivem žádací, prostý infinitiv, nominativ s infinitivem, věta účelová, věta vztažná, věta časová s cum historicum, akuzativ s participiem, věta s ut ve významu „jako“

1. Graviterque eam rem tulerunt, **quod stetisse** per Trebonium, **quominus** oppido potirentur, videbatur. (Caes. *civ.* 2, 13, 3)
2. ...magistrisque imperat navium, **ut** primo vespere omnes scaphas ad litus adpulsas habeant. (Caes. *civ.* 2, 43, 1)
3. „Atticos,“ inquit, „volo **imitari**.“ (Cic. *Brut.* 285)
4. An **ne** nummi vobis eriperentur, timebatis? (Cic. *Att.* 1, 16, 6)
5. Accedit huc, **quod** non tantum exemplo melior fit, **qui** cum quietis hominibus vivit, sed **quod** causas irascendi non invenit nec vitium suum exercet. (Sen. *dial.* 5, 8, 3)

6. Si vis eadem semper velle, vera **oportet** velis. (Sen. *epist.* 95, 58)
7. Quibusdam autem evenit, **ut** quaedam **scire** se nesciant. (Sen. *epist.* 71, 4)
8. Mos erat Faliscis eodem magistro liberorum et comite **uti**, simulque plures pueri, **quod** hodie quoque in Graecia manet, unius curae demandabantur. Principum liberos (...), **qui** scientia videbatur **praecellere**, erudiebat. (Liv. 5, 27, 1)
9. Restat nunc, **ut** de praemio et de poena explicemus. (Cic. *inv.* 2, 37, 110)
10. Neque me Iuppiter neque di omnes id prohibebunt, si volent, **quin** sic faciam, **ut** constitui...: (Plaut. *Amph.* 1051–1052)
11. Quibus ille respondit Lacedaemonios classe illa amissa aliam **parare posse**, se **fugere** sine suo dedecore **non posse**. (Cic. *off.* 2, 40)
12. Inde et illud sequitur, **ut** minimis sordidissimisque rebus non exacerbemur. (Sen. *dial.* 4, 25, 1)
13. Otium nobis exoptandum est, **quod** ii, **qui** potiuntur rerum, **praestaturi** videntur. (Cic. *fam.* 1, 8, 4)
14. Tunc quoque, **ne** confestim bellum indiceretur **neve** exercitus mitterentur, religio obstitit; fetiales prius **mittendos** ad res repetendas censuere. (Liv. 4, 30, 13)
15. Ex quo effici putat ille, **quod** quaerimus, **ut** sapiens semper beatus sit. (Cic. *Tusc.* 5, 38, 110)
16. Num dubium est ergo, **quin** optima quaeque prima dies fugiat mortalibus miseris, id est occupatis? (Sen. *dial.* 10, 9, 4)
17. Monet, **ut** ignes in castris **fieri** prohibeat, **ne** qua eius adventus procul significatio fiat. (Caes. *Gall.* 6, 29, 5)
18. Titum Labienum duabus cum legionibus et equitatu in Sequanos **proficisci** iubet. (Caes. *Gall.* 7, 90, 4)

10. Nahradte infinitivní konstrukci spojkovou větou a naopak, je-li to možné

1. Plura **scribere** fletu **prohibeor**. (Cic. *Att.* 11, 9, 3)
2. Tum vero apparuit ab ira et ab odio urbem **oppugnatam esse**. (Liv. 28, 20, 6)
3. Te **abesse** mea causa **molesto fero**, tua gaudeo. (Cic. *fam.* 15, 18, 2)
4. ...si quid te vetat bene **vivere**, bene **mori** non vetat. (Sen. *epist.* 17, 5)
5. Mos erat Faliscis eodem magistro liberorum et comite **uti**... (Liv. 5, 27, 1)
6. Accedit huc, **quod** non tantum exemplo melior fit, qui cum quietis hominibus vivit, sed **quod** causas irascendi non invenit nec vitium suum exercet. (Sen. *dial.* 5, 8, 3)
7. Inde et illud **sequitur**, **ut** minimis sordidissimisque rebus non exacerbemur. (Sen. *dial.* 4, 25, 1)

8. Quibusdam autem **evenit**, **ut** quaedam **scire** se nesciant. (Sen. *epist.* 71, 4)
9. Ibi eum Caesar cum vidisset, nihil aspere, nihil acerbe dixit, Romam iussit **venire**. (Cic. *fam.* 13, 29, 4)
10. Neminem flebo laetum, neminem flentem: ille lacrimas meas ipse apstersit (= abstersit), hic suis lacrimis effecit, **ne** ullis dignus sit. (Sen. *dial.* 9, 16, 4)

11. Odpovězte na otázky

1. Proč je po *additum* použita spojka *ut* a nikoliv *quod*?
Mos erat comitiorum die primo velut ominis causa praetores pronuntiare Iovem Apollinemque et Herculem: additum lege erat, ut his Philippus rex adiceretur. (Liv. 32, 25, 2)
2. Proč je po *perfecit* použita spojka *quod*?
Tum enim perfecit, quod post apparuit, ut auxilio sociorum Lacedaemonii privarentur. (Nep. *Epam.* 6, 4)
3. Následuje po *vide* spojka *ne* nebo *ne non*? Jak spojku přeložíte? Proč je ve větě vedlejší konjunktiv perfekta *vicerit*?
Haec Scipio ille non intellegebat, homo doctissimus atque humanissimus, tu sine ulla bona arte, sine humanitate, sine ingenio, sine litteris, intellegis et iudicas! Vide, ne ille non solum temperantia, sed etiam intellegentia te atque istos, qui se elegantis (= elegantes) dici volunt, vicerit. (Cic. *Verr.* II 4, 98)
4. Je *dicam* predikátem věty obavné? Jak lze vysvětlit konjunktiv *fecissem*?
Unum illud extimescebam, ne quid turpiter facerem, vel dicam, iam ne fecissem. (Cic. *Att.* 9, 7, 1)